

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

18. An qui amisit alterius gemmam mille nummorum putans esse tantum
centum nummorum, teneatur restituere mille, aut centum? Et an
omittens, data opera, diligentiam adhibere, quam alias non teneretur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

anno 1634. mense Septembri *casu fol. 42.* nempe probabiliter in tali casu nuncius eximi ab obligatione restituendi hæredibus donantis, atque adeo teneri solum ad restitutionem faciendam donatario, cui damnus culpabiliter intulit: nimis enim durum videtur obligare aliquem ad duplicem restitutionem ob amissionem vnius rei: quod multis probat rationibus, ex quibus, vt dixi, infert probabiliter rem illam destinatum non ad hæredes donantis, sed ad donatarium pertinere. Seias tamen sententiam Molinæ & aliorum nouissimè docere etiam Egidium Trullench in *Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 17. dub. 4. num. 6. & 7.* vbi asserit, quod si culpa nuncij aliqua donatio non fuerit ante mortem donantis facta, teneri nuncium ad duplicem restitutionem: nam hæredibus defuncti tenetur ratione rei, quæ est illorum: donatario verd ratione damni, quod eius culpa contraxit: posito enim tali mandato tenebatur nuncius lege iustitiæ adhibere diligentiam, & mandatum ex mente mandantis in commodum donatarij implere. Vnde ego huic sententiæ libenter adhæreo: non damnare tamen tanquam improbabilem opinionem contrariam, quam, vt supra dixi tueretur decisio illa Bononiensis, si Nuncius vellet tantum donatario restitutionem facere. Pro quo etiam facit Emmanuel. Sæ *verb. donatio num. 21.* vbi sic ait. Mandatum donandi expirare morte mandantis, ait Couarruias, ego non nihil dubitose est enim res favorabilis & gratia quædam: ita ille. Et magis clarè *verb. mandatum. num. 2.* cuius quidem sententiam probabilem putat Lessius *obs. supra. l. 2. cap. 18. dub. 6. num. 46.* Et idem infert & docet iuxta illam nuncium, in casu de quo loquimur, non teneri hæredibus, sed soli donatario restitutionem facere: vnde si Nuncius mihi confiteretur, & nollet stante supradicta opinione nisi donatario restituere, ego illi absolutionem non negare.

RESOL. XVIII.

An qui amisit alterius gemmam mille nummorum putans esse tantum centum nummorum, teneatur restituere mille aut centum?

Et an omittens, data opera, diligentiam adhibere, quam alias non teneretur, ad dampnum proximi inferatur, teneatur ad restitutionem?

Et an si quis cænet eo sine, vt sequatur pollutio nocturna, peccet contra temperantiam, quamvis non peccet contra illam canando?

Et sequitur occisorem, ob cuius delictum alius cui imponitur per errorem, puniatur, non teneri ad restitutionem.

Et quid, si in eum sine, vt alter puniretur, commisit homicidium, vt e.g. si interfecit illum cum alterius gladio, & data opera, relinqueret gladium, vt agnosceretur esse alterius, & propterea alter conuinceretur, delicti, an tunc teneatur resarcire dampnum, &c? Ex p. 1. tr. 2. & Misc. 2. Ref. 34.

§. 1. **T**eneri ad restituendum mille affirmat Eminentissimus Cardinalis Lugo; sed aduersus illum insurgit Ioannes Pontius in *curso Theologico disput. 2. q. 2. conclus. 2. num. 6.* Vbi sic ait, Obiicies: Proiciens in mare gemmam proximi valentem mille nummis; quam tamen ipse putaret valere tantum centum nummis, teneatur restituere mille nummos: ergo quamuis pateret ipsam valere duobus assibus, si valeret centum nummis teneatur restituere centum: sed non peccaret tamen, nisi venialiter: ergo damnificans, cum culpa tantum veniali tenetur sub mortali ad restitutionem. Cardinalis de Lugo negat consequentiam, & dat disparitatem, quia in casu antecedentis intulit cum culpa mortali dampnum graue, & eo ipso obligatur ad resarcendum totum dampnum inde secutum, etiam si ig-

Tom. VII.

noretur: sic enim ei, qui est in mora restituendi, imputantur casus fortuiti, sequentes, vt gratia: si non restituens librum alienum cum deberes, & postea comburatur, teneris ad valorem Domino restituendum: sed in casu consequentis non inferitur iniuria grauis, & consequenter non est obligatio restituendi, consequentia damna non præuisa.

2. Hæc tamen doctrina difficilis est: nam in probatione primæ partis petitur principium: nec probatur sufficienter per illud exemplum de obligatione eius, qui est in mora restituendi librum ad satisfaciendum, si postea comburatur: Nam, vel est in mora culpabili mortaliter, vel non est: si non est, non obligabitur in conscientia ad resarcendum dampnum magis, quam proiciens gemmam, quam putat valere duobus assibus tantum, cum tamen valeat centum nummis. Si est in tali mora tenebitur: quia cum culpa mortali fuit in causa cur alius non haberet suum librum, & propterea tenetur restituere. Sed qui perdit gemmam mille nummorum, putans tantum esse centum nummorum, non est in causa culpabili cur alius perdit gemmam mille nummorum, sed tantum centum: ergo non tenetur restituere nisi centum quantum ad obligationem conscientie, seclusis legibus particularibus, quibus posset ordinari, vt restitueret mille, quæ propterea debet solvere eum à Iudice condemnaretur. Itaque potius negandum est antecedens obiectionis. Ita ille.

3. Sed si aliquis hic incidenter quærat, An omittens data opera diligentiam adhibere, quam alias non teneretur, vt dampnum proximi inferatur, teneatur ad restitutionem? Negatiuè respondet Pontius vbi supra ex Nauario, & Turtiano contra Cardinalem Lugo: Nec obstat cum ipso Lugo asserere, quod si quis cænet, eo sine, vt sequatur pollutio nocturna, peccabit contra temperantiam; quamuis non peccaret contra illam canando, cum posset alias licitè ad bonos fines, quamuis præuideret pollutionem secuturam: ergo quamuis ex iustitia non teneatur quis adhibere maiorem diligentiam, quam adhibet ad cauendum dampnum proximi, obligabitur tamen vt non eo sine faciat aliquid, vt sequatur dampnum illud.

4. Respondeo, quamuis totum concedatur, nihil haberi ad propositum; quia quamuis iniuste faceret & contra iustitiam, qui vellet interficere proximum, aut furari ab ipso, tamen nisi interficeret, aut furaretur, non teneretur ad restitutionem: ergo quamuis aliquis obligetur ex iustitia, vt non eo sine faciat aliquid vt sequatur dampnum proximi, non sequitur quod teneatur ad restitutionem. Et si dicas, quod non ex illo animo præcise teneatur, sed ex eo, quod sequatur ex tali animo malum proximo.

5. Contra; quia quamuis sequatur; quia tamen non sequitur, nisi mediante causa, quæ secundum, se licitè applicari posset, negatur obligationem restitutionis inde concludi.

6. Hinc sequitur consequenter, occisorem ob cuius delictum alius, cui imponitur per errorem, puniatur, non teneri ad restitutionem, etiam si intenderit, vt alter propterea puniretur; quia etiam si intendere iniustam castigationem proximi sit peccatum graue; quia tamen castigatio ipsius non processit ex illa intentione, nisi mediante illo delicto, ex quo alias non sequeretur illa obligatio, non tenebitur ad restitutionem. Sed si modus quo committeretur delictum esset talis, vt per se esset causa vt alius puniretur; & eo sine illum adhiberet, vt verbi gratia, si interficeret illum alterius gladio, & data opera relinqueret gladium, vt cognosceretur esse alterius, & propterea alter conuinceretur delicti, tum teneretur ex iustitia resarcire dampnum alterius.

RESOL